

УДК 796.5:7/9(477.82-72)

Дмитренко А. А.

к. і. н., доцент,
доцент кафедри музеєзнавства,
пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ОБ'ЄКТИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ШАЦЬКОЇ ТГ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ

В останні роки, до повномасштабного вторгнення росії, на рівні держави активно піднімалось питання про перспективи розвитку туризму, у т. ч. й у сільській місцевості, що є значним чинником підвищення добробуту місцевого населення. Такий досвід вже нагромаджений різними громадами України. В основі розвитку як культурного, так і зеленого туризму на селі не тільки природні ресурси, а й культурні та етнокультурні набутки певної місцевості. Війна, як лакмусовий папірець, змусила ще більше шанувати те, що ми маємо, берегти і примножувати досягнення попередників. Тому після Перемоги питання розвитку сільського туризму особливо актуалізується.

Населені пункти Шацької ТГ вже тепер відомі далеко за межами області і навіть частково України. Причина – багаті природні ресурси краю, особливо перлини України Шацькі озера, які щороку відвідують тисячі туристів. Адже, окрім цілющої озерної води тут пропонують різноманітні ягоди – дикорослі і культивовані, місцеві страви. Але об'єкти культурної спадщини регіону дотепер залишаються не включеними до сфери туризму. А комодифікація їх до туристичних маршрутів сприяла б розвитку не тільки рекреаційного, а й культурного туризму.

Напевне, лише поодинокі гості Шаччини знають, що на її території розміщене найдавніше поселення Волинської області, що датується епохою раннього палеоліту (300–200 тисяч років). Люди ашельської доби залишили свої сліди біля села Ростань. Чисельнішими є археологічні пам'ятки неоліту, енеоліту, мезоліту, бронзового віку, давньоруського часу. Найчастіше вони знаходяться біля водойм, де так люблять відпочивати волиняни та мешканці інших областей. Наприклад, затока Луки і урочище Грода Гора у Світязі. А ще тут знайдено срібний римський денарій Марка Аврелія. Найвідомішим є Городище та поселення XII–XIV ст. в урочищі «Сад» біля озера Люцимер у смт. Шацьк. Археологічні знахідки підтверджені писемними пам'ятками, дозволяють говорити про доволі розвинуті поселення в районі Шацьких озер (Шацьк, Світязь, Пульмо ін.) в домонгольський час. Чисельні знахідки дозволяють говорити про набіги ординців та ін. [3].

Історичні пам'ятки Шаччини нечисленні, але саме вони дозволяють по-іншому подивитись на історію Волині, України. Зокрема, поховання 26 вояків польського Корпусу охорони прикордоння у с. Мельники (ексгумовані 2002 року)

є свідченням польсько-радянського протистояння у вересні 1939 року [1]. На території ТГ є й інші некрополі: поховання євреїв у смт. Шацьк, пам'ятний знак євреям і місцевим жителям, розстріляним нацистами 1942 року у с. Пульмо та ін.

Багатьох туристів зацікавить збережена тут традиція кенотафів – встановлення хрестів на цвинтарях, біля церков або ж біля садиб / на садибах тих, хто помер / загинув на чужині. Зокрема, переселеним на схід в роки Першої світової війни, загиблим на фронтах Другої світової війни та ін. Окрім того, на сільських дорогах, на вулицях, садибах збереглися старі дерев'яні хрести і більш нові цементові, поставлені «за здоров'я», про що свідчать написи. Наприклад: «Здоровле всіх православних християн. 1991 р. Голядинець 1938 р.»; «Цей хрест поставляв Матвійчуком Мартохою листопада 1943 року» «Здорове, спасенне рабів божих Дерунів. Поставив на Дерунів...» – напис зроблений на старому дерев'яному хресті, нечіткий.

Об'єктом культурного туризму може стати дот біля села Острів'я, неподалік Пулемецького озера. Дот споруджений після приєднання західних земель до СРСР у вересні 1839 року як складова оборонної лінії, що отримала назву «лінія Молотова». Дот входить до маршруту екологічної стежки «Три озера» [2].

Серед пам'яток містобудування та архітектури, які зацікавлять туристів, слід назвати дерев'яну Варварівську церкву початку XVIII ст. у с. Острів'я; церкву Різдва Богородиці у смт. Шацьк, споруджену Браницькими у 1830–1838 рр.; Петропавлівську церкву у с. Світязь, споруджену 1846 року, також на кошти Браницьких, на місці дерев'яної церкви, що згоріла від непогашеної свічки, а також монастир, що діє при храмі з 2002 року. Миколаївська церква у с. Пульмо є прикладом «заміни» старих церков, побудованих в стилі українських православних храмів, на так званий «синодальний» / «псевдоросійський» стиль храмового будівництва. Для цього з казни виділили 2,5 тис. руб. 1900 р. стару дерев'яну церкву розібрали і перенесли на кладовище як каплицю.

Особливе місце в системі культурного туризму Шаччини має зайняти село Піща, де збереглась дерев'яна Казанська церква (тип слобожанських дерев'яних церков) 1801 р. та стара цвинтарна каплиця. Особливим туристичним об'єктом може стати ансамбль садиби Гутовського, де дотепер частково збережені будинок, млин, каплиця і господарські будівлі. Об'єкт потребує термінової реставрації.

Отож, на території Шацької ТГ є достатньо цікавих пам'яток, які несуть значну інформацію, часто дотепер практично невідому, про минуле краю. Всі вони можуть стати об'єктами культурного туризму

Список літератури

1. Гулько Г., Якименко М. Палали танки під Шацьком (2009). URL: <http://www.golos.com.ua/article/151012>.
2. Дот лінії Молотова-Карбишева. URL: <https://drymba.com/uk/1056829-dot-liniyi-karbysheva-pulemets-ostriyu>.
3. Златогорський О., Демедюк С. Давньоруське городище «Рай». URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153585845.pdf>.